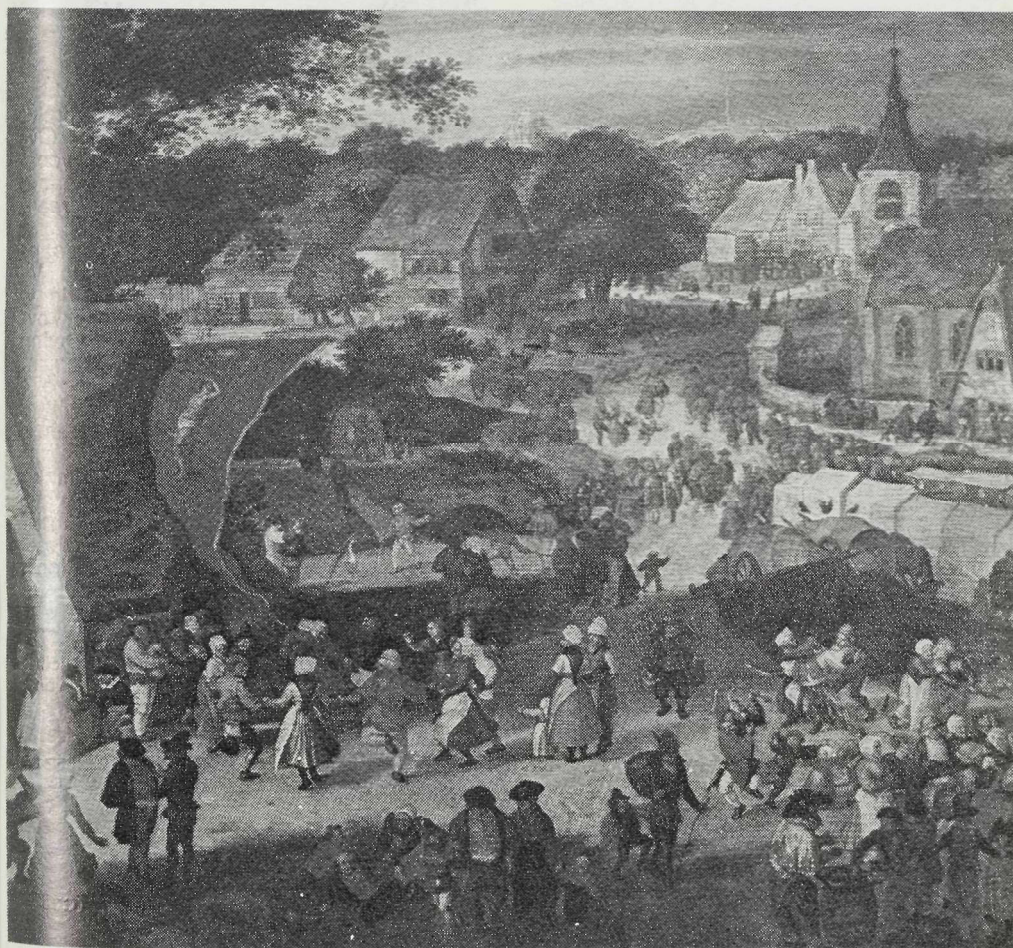

Uitgave van de Stichting De Gildetrom als voortzetting van het tijdschrift „De Gildetrom”
voorheen uitgegeven door de Bond van Schuttersgilden „Het Kwartier van Oirschot”.

Sint-Sebastiaanskerk, Jacob Savery, ca 1598

AGENDA

- 29 juni Well, Vrij gildefeest
29 juni Liefdadigheidsfestijn Kwartier van Oirschot bij St. Willibrordus te Wintelre
17 aug. Hilvarenbeek, Vrij gildefeest bij 525-jarig bestaan gilde St. Sebastiaan
24 aug. Eindhoven, Jubileum-Kringdag van Kring Kempenland
7 sept. Deurne, Vrij gildefeest bij St. Joris
21 sept. Koningschieten Aken (Duitsland)
2-10 oktober Gilde-Romereis

VAN DE REDACTIE

Alle kopie voor het volgend nummer dient vóór 10 september bij een van de correspondenten bezorgd te zijn.

VRAGENRUBRIEK

De redactie verklaart zich gaarne bereid eventuele vragen van de lezers over alles, wat het gildewezen betreft, te beantwoorden.

KONINGSCHIETEN

In De Gildetrom van Pasen 1975 staat een artikeltje over Koningschieten van de heer M. v. d. V.

Het Gilde, waar ik Koning van ben, schoot oorspronkelijk met de handboog op de vogel (o.a. op de Molen) en van 1896 met het geweer op de wip en vanaf 1933 met kruisboog op de wip.

Zoals men het wapen wijzigde, zo heeft men ook de manier van Koningschieten gewijzigd. Ons reglement schrijft voor, dat de Koning leider van de Schutters dient te zijn; mijn mening is dan ook dat de Koning een behoorlijke schutter dient te zijn.

Overigens zijn er genoeg schutters, die ook bij het vogelschieten met opzet erlangs schie-

ten, en is het daarom niet altijd zo, dat de gelukkigste schutter Koning wordt.

W. P. A. van den Biggelaar
Koning van Sint-Sebastiaan Oirschot

Als reactie op dit bericht het volgende:

Op 17 mei 1975 heeft het Federatiebestuur het standpunt van de schrijver van het artikel „Koningschieten” volledig onderschreven. In dezelfde vergadering is besloten dat alle „koningen”, op welke wijze dan ook zij dit zijn geworden, tijdens het Landjuweel in Boxmeer aan de wedstrijd om het koningskruis mogen deelnemen. Bij het eerstvolgende koningschieten dienen de Gilden echter het zo te organiseren dat op de Koningsvogel wordt geschoten, omdat het op korte termijn anders voor bepaalde „Koningen” niet meer mogelijk zal zijn aan wedstrijden om het koningskruis te kunnen deelnemen.

De beste schutters zullen kampioen worden, maar ook koning worden.

Dit laatste kan echter door de geluksfaktor ook een minder goede schutter worden.

M. v. d. V.

HERDRUK VAN „JOLLES”

Het zo vaak vergeefs gezochte standaardwerk van J. A. Jolles, „De Schuttersgilden en Schutterijen van Noord-Brabant. Overzicht van hetgeen nog bestaat”, is na veertig jaren gelukkig herdrukt en verkrijgbaar bij de Fa. Gijsbers en Van Loon, Bakkerstr. 7 te Arnhem (gebonden: f 58,—).

Slechts weinigen van ons zullen Jolles persoonlijk hebben ontmoet. Geboren te Vlissingen in 1888 werd hij bibliothecaris van de stadsbibliotheek te Arnhem, maar overleed reeds in 1946; hij is begraven te Dwingeloo in Drente. Zijn eerste ontmoeting met Limburgse gildefeesten maakte hem zo enthousiast voor het gildewezen, dat hij zijn hele verder leven onafgebroken alle bereikbare gegevens daarover bleef verzamelen. Wandelend van dorp naar dorp informeerde hij waar nog iets bij particulieren te vinden kon zijn, keek hij de vaak ongeordende gildes papieren en documenten door, noteerde alle belangrijke gegevens o.a. de jaartallen en versjes van de koningsschilden (mèt de voor

„DE GILDETRUM”, driemaandelijks tijdschrift, uitgave van de Stichting „De Gildetrom”, in welke Stichting samenwerken de Noordbrabantse Federatie van Schuttersgilden met haar Kringen: Het Kwartier van Oirschot, Peelland, Kempenland, Maasland en Het Land van Cuijk.

Hoofdredacteur: Drs. W. H. Th. Knippenberg, Socrateslaan 115, 's-Hertogenbosch, tel. 073-133993

Redacteuren: voor de Noordbr. Federatie: Math. E. M. v. d. Voort, Valklaan 6, Eindhoven, tel. 040-438521
voor Het Kwartier van Oirschot: J. A. Abrahams, Vrijthof 9, Hilvarenbeek tel. 04255-2401
voor Peelland: Alph. M. G. Niessen, Veestraat 43, Helmond, tel. 04920-24863
voor Maasland: Jan Th. M. Toorians, Willibrordusstraat 4, Loon op Zand, tel. 04166-1516
voor Kempenland: Ir. H. H. Voetman, Baljuwstraat 2, Geldrop, tel. 040-863725
voor Het Land van Cuijk:

Administratie: W. C. M. Brands, Hart van Brabantlaan 1200, Tilburg, tel. 013-681685

Betalingen: Rabobank te Moergestel, rekeningno. 13.45.08.874, t.g.v. Stichting De Gildetrom, (Giro-rekening van deze bank: 1071810).

Particuliere abonnementen: f 7,50 per jaar, franco huis.

Bronvermelding: Artikelen en berichten uit dit tijdschrift mogen worden overgenomen mits „De Gildetrom” wordt vermeld, tenzij bij het artikel of bericht uitdrukkelijk anders is aangegeven.

de
ar
tot

ur
cel
In
lle
dit
ox-
uis
ko-
zo
rdt
ers
ge-
gs-

en,
tor

V.

rd-
den
er-
tig
bij
7

er-
lis-
van
ver-
ge-
net
en-
zijn
eik-
t.
rde
den
de-
alle
en
oor

hem meestal onbekende merken) en trok verder op zoek. Het is bijna onvoorstelbaar, wat een tijd deze onderzoeker aan het zoeken, ordenen en drukrijp maken van gildegegevens heeft besteed. Nadat hij in Arnhem in 1931 zijn documentatie over de Schuttersgilden en Schutterijen van Gelderland had kunnen uitgeven (Gelre, Bijdr. en Med., d. 34, p. 1-128), gaf het Provinciaal Genootschap van Kunst en Wetenschappen in Noord-Brabant in de jaren 1933 en 1934 de thans herdrukte documentatie over Noord-Brabant uit. Zeker, er waren hier en daar wel enige plaatselijke gegevens over de gilden verschenen in boeken en tijdschriften, o.a. Taxandria, maar het eerste samenvattend overzicht is van Jolles.

Nu de bestaande of heropgerichte gilden een groeiende belangstelling tonen voor hun eigen verleden, is deze herdruk van Jolles uitermate welkom en als uitgangspunt onmisbaar. „Mijn werken zullen mij wel op de plaats brengen waar ik hoor”, schreef Jolles in 1934 vanuit St. Hubert aan zijn vrouw. In 1973 heeft de Kring Kempenland (G. 1973, p. 4 en 28) een nieuwe onderscheiding „voor bijzondere verdiensten” als posthume hulde aan J. A. Jolles aan zijn vrouw mogen overhandigen. W.K.

Sint-Sebastiaanskermis

Zo veel als er bekend is over het Sint-Joris-spel (Gildetrom 21, p. 35-37), zo weinig weten we van een spel van St. Sebastiaan. Verdenkbaar is dit wel. Hoe zou men in een plechtige omgenging iets kunnen uitbeelden van de garde-officier Sebastiaan, die vanwege zijn christelijk geloof onder keizer Diocletianus (284-305) werd gemarteld en als schietschijf voor boogschutters aan een boom werd gebonden? Bij St. Joris, Ste Margriet en de draak was een spel heel wat gemakkelijker op te voeren.

Toch zijn er schaarse gegevens, dat schutters van St. Sebastiaan aan een spel deelnamen. In het Belgische Veurne werd in 1438 de marteling van Sebastiaan voorgesteld door de boogschutters, maar er staat uitdrukkelijk bij vermeld dat het niet meer dan 1 of 2 keer behoort heeft tot de normale „verfraaiing” van de processie (Okken, p. 85). Ook te 's-Hertogenbosch speelden in 1549-50 „vier scutterijen” „de oude en de jonge voetboog, de handboog en de kloveniers, mee tijdens de omgenging (v. Zuylen, p. 667), maar er staat niet vermeld, welk spel zij opvoerden.

Men was overigens wel vindingrijk in dergelijke zaken: te Breda werden voor 1568 ook een „Sunte Huybrechtsspel” en een „Sinte Berbelenspel” uitgedacht (Hermans, p. 219-220).

Ook een schilderij in het Mauritshuis in Den Haag, waarop de heer Th. A. van de Loo mijn aandacht vestigde, brengt op dit punt geen uitkomst, al geeft het wel een kijk op de manier waarop Sint-Sebastiaanskermis vroeger werd gevierd. Dit eikehouten paneel

(41½ x 62) is gemerkt „Jas. s Savery” en dateert van ongeveer 1598. Jacob Savery was in 1570 geboren te Kortrijk, werd in 1591 burger van Amsterdam en overleed aldaar in 1602. Savery heeft op zijn „Sint-Sebastiaanskermis” zowel de compositie als vele genre-voorstellingen ontleend aan de twee bekende prenten naar Pieter Bruegel, „De kermis van Hoboken” uit 1559 en de onlangs hier afgebeelde gravure „De Sint-Joriskermis”.

Links op de voorgrond staat de herberg met drinkende, vrijende en dansende paren; daar hangt de vuurrode gildevaan met de afbeelding van de H. Sebastiaan uit. Een doedelzakspeler begeleidt de dans.

In het midden wordt in een aangelegde „doel” geschoten met de handboog, terwijl daarvoor, blijkbaar op een verhoog, enige mannen bezig zijn met het spel van „ganssslaan”. Dit volks- en kermis spel, ganssslaan of gans-trekken, hebben we onlangs nog vernoemd (G. 1974, p. 53 en 54). In België, vooral in het noorden van de provincie Antwerpen, wordt het met Carnaval nog gespeeld (André Ver Elst, Folkloristische tijdspiegel voor België, Brussel 1962, p. 35-38) en op 16 maart 1975 ben ik in Zandvliet nog getuige geweest bij het „keizer-rijden” met de gans. Volgens Jolles (Schuttersgilden Gelderland, Gelre 34, 1931, p. 30) vond het spel van ganstrekken vroeger ook plaats bij de Sint-Janscompagnie van 's-Heerenberg, maar het was daar al lang geleden, door toedoen van de burgemeester en de pastoor, afgeschaft. Rechts in het midden trekken de gildebroeders in processie de kerk binnen langs allerlei kramen met koopwaren, huifkarren en nieuwsgierige kijkers. Onder de doprslindeboom voor de kerk wordt een rondedans uitgevoerd, terwijl heel in de verte geschoten wordt op de vogel boven op de schutsboom. Voorbij de kerk is men blijkbaar bezig met een wagenspel, maar wat vertoond wordt, is me niet duidelijk.

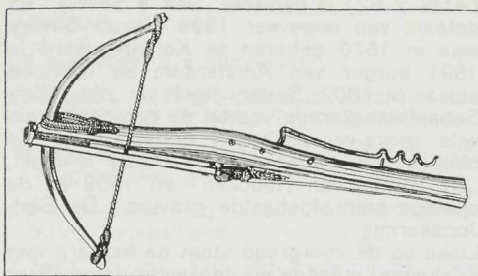
Dans en muziek, spel en toneel, eten en drinken, kraampjes en rondlopende mensen, alles hoort erbij. Het is immers kermis.

W. Knippenberg

De oude Kruisboog III

DE KRUISBOOG

De Noord-Limburgse kruisboog, in het artikel van De Gildetrom nr. 3, 1974, is een eenvoudig type van de in Engeland bekend zijnde „Slurbow”. Deze had een buis of loop waardoor de boogpees vrij kon bewegen tussen de bovenafdekking en de onderste uitgeholde ruimte van de schacht. Deze twee delen samen vormen een buis. Een boog is aanwezig in The Royal Armoury te Madrid en dateert van 1549. Hij komt voor tot ± 1625.

The Slurbow

„Slur” betekent: losjes lopen over... De slurbow houdt in dat de boog met pees één geheel vormt, en dat de pees is weggewerkt. In „The Crossbow” is deze beschreven door Sir Ralph Payne-Gallewey, 1903/1974, London. Daar staat vermeld dat hij gebruikt werd voor sport en militaire doelen.

Later komt deze boog ook in België voor en dan wat meer geperfectioneerd. Hij wordt geschoten met een pijl zonder vleugeltjes met een doorsnede van $\frac{5}{8}$ inch, voor veelvuldig gebruik op houten vogels, welke geplaatst zijn op een boom of top van een paal plm. 100 voet (30 m.) hoog.

Voor dit doel wordt hij luxer uitgevoerd en heeft een vizier op de loop.

Houten booglatten zijn de oorsprong en daarom werd de boog met de hand gespannen door de pees naar zich toe te trekken. Komen stalen booglatten voor, dan wordt hij met de cranequin, koevoet of windas gespannen.

J. Toorians

Gilde-akten V

Sint-Catharinagilde Tongelre

Van dit gilde was tot voor kort weinig bekend. In Jolles vinden we over de ouderdom slechts een verwijzing naar het oudste koningsschild. Oude papieren zijn er blijkbaar geen.

Een zeer belangrijke aanwinst was dan ook een akte over de broederschap van Maria Katharina en Barbara te Tongelre van 7-2-1487 ⁽¹⁾. Deze akte gaat over een mis in de kerk van Tongelre; de vorige keer heb ik al iets geschreven over de schutsbomen van Tongelre.

De akten die nu volgen zijn het resultaat van een recent onderzoekje in de 17e-eeuwse akten van het rechterlijk archief van Tongelre, aangevuld met enkele gegevens uit het rechterlijk archief van Eindhoven.

Het is voor het begrip van de teksten belangrijk te weten dat dit gilde, dat nu het Sint-Catharinagilde heet, van ouds vier patroonheiligen had nl. Onze Lieve Vrouw, Catharina, Barbara en Agatha.

De oudste akte gaat over de fundatie van de missen. Men verwijst naar oudere papieren zonder echter een datum te noemen. Waarschijnlijk bedoelde men de akte van 1487. In deze akte van 20-6-1560 maken „die

deckens van die goede Sinte Catharina en Barbara” een akkoord met Heer Zeger ⁽²⁾. In waarschijnlijk 1571 kreeg de broederschap van O. L. Vrouw 2 gulden uit een huis, schuur en hof ⁽³⁾.

In 1610 kregen zij 1/5 deel in „een mauwer rogge” ⁽⁴⁾.

Op 6-2-1627 verkocht Tonis Jacop Janssen een erfelijke chijs van 3 gulden uit een huis, hof en angelag te Tongelre op „Oirchoeven” (=Urkhoven) aan „Hanrick Tomas Janssen van Alphen en Hanrick Diercxssen, deekens der bruederschaep van Onser Liever Vrouwen Catharina Barbara en Agatha.” De chijs is te lossen met f 50,— ⁽⁵⁾.

Op 10-2-1636 verkocht Jan Matheussen een chijs van f 3,— uit „den Cuijlenbempt tot Tongelre aan Peter Peters en Goort Matheus als deekens van Onse Lieve Vrouwen Broederschap”. Deze akte werd in de kantlijn van de vorige akte al aangeduid ⁽⁶⁾.

Het Catharinagilde te Tongelre was een van de weinige gilden die een eigen herberg hadden.

Op 25-7-1682 verkochten Peter Leenders en Jan van Hove, deekenen van de Gilde St. Maria Catharina en Barbara, aan Hendrick van Vijtrecht die in sHertogenbosch woonde een „huijs, hooff metter driesken ofte weijvelt genaemt DE CROON” voor het bedrag van f 255,— ⁽⁷⁾.

Diezelfde dag bekende Jan Jansen de Rond f 50,— schuldig te zijn aan „Antonis Beecke en Dirck Mathijssen, deekenen van de gilde St Maria Catharina en Barbara” ⁽⁸⁾. Opvallend zijn de namen van de dekenen van dit gilde. Op die dag verschenen blijkbaar 4 verschillende dekenen.

Op 9-4-1683 bekende Dirck Peters van Flo-drop f 100,— schuldig te zijn aan „Dirck Matthijssen en Antoni Beecke Deekenen van het Catharinagilde” ⁽⁹⁾.

Het Sint-Catharinagilde was in die tijd schatrijk. De twee schuldbekentenissen zijn blijkbaar geldleningen.

Op 17-10-1696 kocht Dominicus van Nuenen een huis te Tongelre. Hij moest daaruit jaarlijks f 1,— en 16 stuivers betalen aan het Sint-Catharinagilde van Tongelre ⁽¹⁰⁾.

Een bedrag van 16 stuivers kreeg men uit de erfgoederen van wijlen Jan Jacobs, de president van de rechtbank van Tongelre, die aldaar op 14-2-1666 overleed ⁽¹¹⁾.

Verder is er nog een proces bekend uit de 17e eeuw. (Zie klapper van de processtukken).

Op 17-10-1696 ontving het Catharinagilde nog 10 stuivers uit goederen ⁽¹²⁾.

1 Zie klapper op het Bosch Protokol in het gemeentearchief van Eindhoven.

2 Tongelre R 1 fol 14

3 Tongelre R 2 fol 36

4 Tongelre R 56 fol 90v/91

5 Tongelre R 58 fol 83/83v

6 Tongelre R 60 fol 32v/33

7 Tongelre R 64 fol 189v

8 Tongelre R 64 fol 190

9 Tongelre R 64 fol 198

10 Eindhoven R 56 fol 278/v + Eindh. R 537,5

11 Tongelre R103 fol 13v- 16v

Laatste aanwinsten:

Eindhoven St. Catharina 1587, 1588, 1596

„ „ St. Barbara 1596

„ „ St. Severens 1602

St. Sebastiaan 1605
Woensel St. Sebastiaan en St. Anthonis 1557 2 x
Onbekend 1638
Sint-Gedenrode 1614
Strijp St. Joris 1808 2x, 1810
Strijp Onbekend 1669

Jean Coenen
vendelier Sint-Jorisgilde
Zesgehuchten 17-5-1975

Verloren Gilde-attributen

Er is een suggestie gedaan om in de Gildetrom bekendheid te geven aan verloren gilde-eigendommen, zodat de kans, dat deze voorwerpen hetzij in musea hetzij in particulier bezit teruggevonden worden, belangrijk groter wordt.

Hieronder volgt een opsomming van koningsschilden, zoals die door Meester Panken in 1892 bij Hopman Loijens van het Sint-Martinusgilde Luyksgestel nog gezien zijn. De overlevering zegt, dat dit koningszilver in de oorlog in bewaring gegeven is bij de Abdij van Postel, maar daar is het nu niet meer. Er moet wel de Eerste Wereldoorlog bedoeld zijn, omdat Jolles in 1933 deze schilden niet meer noemt bij zijn opsomming van de bezittingen van het Gilde.

Op alle schilden zal wel een aanduiding van het Sint-Martinusgilde Luyksgestel of de Schutterij Luyksgestel staan en bovendien de volgende namen en jaartallen, waaraan de schilden herkend kunnen worden:

- a. Adr. Smolders 1657
- b. Hendrik Rombouts 1668
- c. Peter Daemens 1713
- d. Jan Van Eijndhoven 1714
- e. Aelbert Vermeulen 1715
- f. Michiel Willem Teuwen 1718
- g. Jan Scheerens 1720
- h. Johan Wallachie 1730
- i. Francis Wouter Heylichers 1730
- j. Mathijs Jan Rombauts 1732
- k. Johan Wallachie 1737
- l. Peter Van der Sterren 1738
- m. Bartel Teuwens 1749
- n. Goenradus Calis 1752
- o. Jan Baudewijns 1754
- p. Willem Scheerens 1759
- q. Adr. van Eijndhoven 1761
- r. Peter Adr. Cortens 1764
- s. Adr. van Eijndhoven 1766
- t. Peter Vleems 1772
- u. Willem Sangers 1778
- v. Willem van Eijndhoven (z.j.)

Als iemand inlichtingen over deze schilden kan geven, dan gaarne aan de redactie van De Gildetrom of beter rechtstreeks aan het Sint-Martinusgilde, Boscheind 5a, LUYKSGESTEL, telefoon: 04974-544.
Het Sint-Martinusgilde zal daar bijzonder dankbaar voor zijn.

Van het ene komt het andere

Ter voorbereiding van een lezing over de Brabantse gilden, die ik enkele maanden geleden moest houden voor de leden van de

Volksuniversiteit „De Langstraat e.o.” tezamen met die van de Heemkundige Studiekring „d'Ersteling” uit Waalwijk, stelde ik een lijstje samen van gilden uit de Langstraat, die vroeger hadden bestaan of nu nog bestaan. Van 30 oude gemeenten had ik geen gegevens, van 20 andere plaatsen was echter wel veel of weinig bekend over een 35-tal plaatselijke gilden. Bij deze laatste behoorde ook een gilde uit „Capelle op Den Bosch”, waarvan ik een vermelding had gevonden in Deel VI van „Kempische Gilden”, p. 25 en 46, door Dr. E. van Autenboer, zijnde een overdruk uit het Belgische tijdschrift Taxandria 1970-1971. Omdat daarin deze plaats in één adem werd genoemd met Raamsdonk, meende ik te mogen aannemen hier te doen te hebben met de plaats Capelle in de Langstraat.

Toen ik enkele weken daarna onverwacht moest inspringen om een soortgelijke lezing over de Brabantse gilden te houden voor de leden van de Heemkundige Studiekring van Someren e.o., kwam na afloop daarvan mijn oude schoolvriend Antoon van Asten (in de archiefwereld van Noordbrabant geen onbekende) naar mij toe en zei: „Karel, ik ben de vorige week in Den Bosch nog een oude akte tegengekomen betreffende een gilde uit Capelle”¹⁾. Deze mededeling maakte mij erg nieuwsgierig. Mijn vriend zegde mij de nodige medewerking toe en binnen enkele dagen was ik in het bezit van een fotocopy van de betreffende tekst uit 1540, vergezeld van „vertaling” en toelichting, hetgeen ik hier gaarne dankbaar memoreer.

Niet alleen vond ik hierin een bevestiging dat mijn gok goed was geweest, maar het toonde zo duidelijk aan, dat in deze later zo sterk protestants getinte plaats wel degelijk een gilde had bestaan en dat daar in 1540 al gildebroeders woonden, die er op stonden dat afgesproken opdrachten werden uitgevoerd.

Wat was hier het geval?

„De dekenen van de gildebroeders van ons lieven vrouwen in der kercken van Capelle opte langstraat” hadden enkele jaren tevoren „aen meesteren Jasporen den beeldsnyer”, die in Den Bosch woonde, opdracht gegeven „te makene een beelde van onser liever vrouwen in de zonne metter roeden van Jesse.” Op 23 oktober 1540 had de beeldhouwer zijn werkstuk nog niet afgeleverd en daarom werd hij door en voor de schepenen van Den Bosch in het bijzijn van de dekenen van genoemd gilde op het matje geroepen om een verklaring daarover af te leggen. Hij gaf toe in gebreke te zijn gebleven en moest nu beloven, dat hij het werkstuk niet alleen zou uitvoeren „ende te leveren lofbaerlic ende eerlick nae inhouden van de cedullen” (d.w.z. zoals hij het had aangenomen) tussen 23 oktober en het Kerstfeest van 1540, maar dat hij het ook vóór de „jaersdach daernaestvolgende” kant en klaar zou hebben opgehangen in de kerk van Capelle.

Of hiernaar gehandeld is, heb ik niet kunnen achterhalen. Waarom het juist in 1540 werd opgerakeld?...

Rector Gerardus de Cloatwijck was tussen 1510 en 1541 belast geweest met de kerkelijke diensten op zon- en feestdagen in de kerk van Capelle, waarvoor het aantal fundaties sinds 1510 als overvloedig werd genoteerd. Waarschijnlijk was hij in 1540 zo overbelast, dat hij het niet meer aan kon, te meer nog omdat hij - om niet vermelde redenen - toen zonder kapelaan zat, en als gevolg hiervan de dagelijkse H. Missen niet konden gelezen worden op het Maria-altaar, waarvoor de dekenen en de gildebroeders de verantwoordelijkheid droegen²⁾. Was er mogelijk als gevolg hiervan een onenigheid ontstaan tussen de „pastoir der kercken van Capelle” en het gilde?

Hier en nu is voor ons slechts van belang te kunnen constateren, dat:

- a. er in Capelle een O.L. Vrouwe-gilde heeft bestaan;
- b. het gilde de zorg voor het O.L. Vrouwe-of Maria-altaar had;
- c. er dagelijks een H. Mis moest worden opgedragen;
- d. dit gilde aan een beeldhouwer in 's-Bosch opdracht gaf een beeldhouwwerk (Mariatum?) te vervaardigen, dat in de kerk van Capelle moest worden opgehangen.

Dank zij enkele gegevens die ik spontaan ontving van Pater Gerlach, de bekende Capucijn uit 's-Bosch, die al zo veel gepubliceerd heeft op kunsthistorisch terrein, kan hier nu worden vermeld, dat deze beeldhouwer, Jasparen, hoogstwaarschijnlijk dezelfde is als:

1. de beeldsnijder **Jaspar Mabee**, die in de **Stadsrekeningen** van Den Bosch uit 1531 wordt vermeld³⁾;
2. **Jaspar, die beeldsnier**, die voorkomt in het register van de leden van het Ambacht in 's-Bosch uit 1546⁴⁾;

3. **Meester Jaspar**, de beeldsnijder, die in 1547 in de Hinthamerstraat te 's-Bosch woonde⁵⁾.

Karel Vermeeren

P.S. Mogelijk vindt iemand tijd de cedullen op te sporen, waarin bovengenoemde opdracht duidelijker staat omschreven en hoe het verder is gegaan met het beeldhouwwerk en de verhouding tussen het gilde en de beeldhouwer.

- 1) Archief 's-Bosch, R. 1333, fol. 25.
- 2) G. Bannenberg, A. Frenken en H. Hens, De oude dekenaten Cuijk, Woensel en Hilvarenbeek, Deel II, Nijmegen 1970, p. 339.
- 3) Archief 's-Bosch. Stadsrekening over 1531 (v. Zuylen, p. 468).
- 4) Archief 's-Bosch. Inventaris Essink 321, p. 3.
- 5) Archief 's-Bosch, B53.

DODENHERDENKING TE LOENEN

Op zondag 4 mei j.l. vond de jaarlijkse dodenherdenking plaats op het Ereveld Loenen op de Veluwe, waar 2200 slachtoffers van de laatste wereldoorlog rusten.

Aan deze herdenking die georganiseerd werd door de Oorlogsgravenstichting werd deelgenomen door een 45-tal Brabantse gildebroeders. Onze delegatie bestond uit 25 gildebroeders uit Kempenland (Zesgehuchten en Heeze) onder leiding van H. Voetman en 20 gildebroeders uit Peelland (Lierop, Mierlohout, Helmond en Beek en Donk) onder leiding van A. Niessen.

17 Vendeliers, staande in een kring rondom het centrale kruis van het Ereveld, brachten hierbij een indrukwekkende vendelgroet.

Daarna werden de gildevaandels en vendels gepresenteerd tijdens de kranslegging en het spelen van het Wilhelmus.

Het optreden van onze Brabantse gilden tijdens deze plechtigheid werd door iedereen zeer gewaardeerd en wijzelf kunnen terugzien op een zeer geslaagde demonstratie.

H.V.

Federatie=Nieuws

Viering 40-jarig bestaan

In de bestuursvergadering van de Federatie op 17 mei 1975 werd besloten, de officiële herdenking van het 40-jarig bestaan van de Noord-brabantse Federatie van Schutters-gilden feestelijk te herdenken begin maart 1976 te Eindhoven.

Begonnen wordt met een plechtige Gildemis, gevolgd door een officiële feestzitting met enkele inleidingen en een filmvoorstelling.

Daags voor het feest zal een bijzondere gildetentoonstelling worden geopend in de Zonne-wijzer; deze tentoonstelling zal drie weken duren.

Nadere berichten hierover kunt u lezen in het volgende nummer.

GILDE-ROMEREIS

De commissie van de Romereis werkt momenteel onder hoogspanning. Reeds nu hebben 300 personen (gildebroeders en zusters) zich definitief opgegeven voor de Gilde-Romereis.

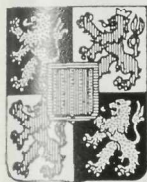
Het Federatiebestuur heeft Mgr. J. Bluijssen, Bisschop van 's-Hertogenbosch, een vliegreis aangeboden bij zijn Zilveren Priesterjubileum op 1 juni j.l.

Op 3 en 5 juni zijn alle deelnemers bijeen geweest voor een nadere bespreking.

Tijdens het bezoek in Italië zullen de gildebroeders op 8 oktober v.m. Ostia bezoeken om de oude opgravingen te bezichtigen; in de namiddag worden wij verwacht in Cori.

De vendelzwaaiers van de stadswijken van Cori zullen wij daar ontmoeten, n.l. de „Sbandieratori dei Rioni di Cori”.

Alles bijeen wordt het een mooi programma en wordt de Romereis voor onze gildebroe-
ders een grote belevenis.

Nieuws uit Het Kwartier van Oirschot

Kringonderscheidingstekens werden uitgereikt aan de navolgende verdienstelijke gildebroeders: J. C. J. A. M. Vermelis, Hoofdman van het Sint-Jorisgilde te Tilburg, alsook aan H. J. A. van Lieshout, H. J. J. de Brouwer en N. J. Pigmans van hetzelfde gilde, en aan M. J. Ketelaars van het Sint-Jorisgilde te Moergestel.

Lenteprijs gemeente Hilvarenbeek

Door de Gemeente Hilvarenbeek is een jaarlijkse prijs ingesteld, welke telkenjare wordt uitgereikt aan een persoon uit die gemeente, die zich gedurende een groot aantal jaren verdienstelijk heeft gemaakt voor de gemeenschap op sociaal of cultureel terrein, zonder dat deze daarvoor betaald is geworden. De „Lenteprijs Hilvarenbeek”, zoals deze

wordt genoemd, is voor 1975 ten deel gevallen aan Hoofdman J. A. Abrahams van het Gilde Sint Sebastiaan te Hilvarenbeek. Hoofdman Abrahams werd bij de uitreiking danig in de bloemetjes gezet en geloofd om

Hoofdman
J. A. Abrahams

zijn nooit aflatende ijver, werklust en dienstbaarheid als het ging „om een goede Beekse zaak”. De voorgelezen lange lijst van be-

Het Gilde Sint Joris uit Diessen presenteert zich in nieuwe kledij.

klede functies en betoonde activiteiten gaf daarvan een sprekend getuigenis. De bomvolle zaal van „Elckerlyck” onderstreepte met een langdurig daverend applaus de goede keuze van de Lenteprijs-commissie, terwijl de aanwezige Harmonie „Concordia” zulks deed door het ten gehore brengen van enige muzieknummers van hoogstaande kwaliteit.

Vanaf deze plaats onze welgemeende gelukwensen aan Hoofdman Abrahams, daarbij de hoop uitsprekend, dat het hem gegeven moge zijn op dezelfde wijze zijn activiteiten te kunnen tonen als in het verleden, zeker niet in het minst voor zijn gilde, voor Het Kwartier van Oirschot en voor ons blad De Gildetrom.

Gildebroeders naar Scherpenheuvel

Op zaterdag 28 juni 1975 zullen enkele honderden gildebroeders uit de drie Beersen deelnemen aan de 600 jaar bestaande processie naar O.L. Vrouw van Scherpenheuvel in België.

Ook de gildebroeders van Tilburg en omgeving zullen op zondag 2 november 1975 deelnemen aan de zogenaamde Kaarskensprocessie.

De gildebroeders zetten hiermede een oude Brabantse traditie voort!

IN MEMORIAM

Gilde Sint Joris Middelbeers

Op 4 december is van ons heengegaan Theo Franssen in de leeftijd van 62 jaar; hij was een echte Gildebroeder, een man van de daad. Wij zullen hem in het gilde zeker missen.

Moge hij in de hemel loon naar werk ontvangen voor hetgeen hij voor zijn gezin en voor het gilde heeft gedaan.

Gilde Sint Odulphus Best

Op 25 januari overleed onze gildebroeder A. Th. Verboort. Hij was meer dan 25 jaar

A. Th. Verboort

secretaris van het Sint-Odulphusgilde in Best. Deze taak werd door hem met liefde en zorg verricht. Zijn heengaan betekent een groot verlies voor ons gilde.

Op 17 februari overleed de gildebroeder C. J. Scheepens. Hij was meer dan 50 jaar lid van het Sint-Odulphusgilde, waarvan meer

C. J. Scheepens

dan 20 jaar keizer. De indrukwekkende Eucharistieviering werd voorgedaan door zijn 4 priesterzonen en heerneef. Beide gildebroeders werden met gilde-eer begraven.

Nieuws uit Kempenland

INSTALLATIE BURGEMEESTER

Op zaterdag 26 april heeft het Sint-Jorisgilde Stratum de Burgemeester van Eindhoven Mr. J. v. d. Lee geïnstalleerd als Ere-Deken van het gilde in het bijzijn van de voorzitter

van de Federatie Jhr. Mr. J. J. Smits van Oyen, de voorzitter van Kring Peelland, het voltallige dagelijkse bestuur van Kring Kempenland, Technische Raadsheren, vertegen-

woordigers van de Eindhovense gilden, Pastoor/Deken Dr. P. Harkx en Mevr. Witte-Wüst.

In zijn huldigingstoespraak zei de Regerend Deken van het gilde, Math. v. d. Voort, dat tot de tradities van de gilden behoort „trouw te zijn aan het wettige geestelijke en wereldlijke gezag”.

„Toen vernomen werd dat Eindhoven een „P.v.d.A.-burgemeester zou krijgen, vroeg „men zich af, welke houding de gilden ten „opzichte van deze burgemeester dienden „aan te nemen.

„Uitgegaan is van de stelling: een burge- „meester is een vertegenwoordiger van H. „M. de Koningin in de gemeente waarin deze „door de Koningin wordt benoemd.

„De gilden erkennen derhalve elke burge- „meester als vertegenwoordiger van het wet- „tige gezag.

„Alvorens een burgemeester in het gilde- „leven van het Sint-Jorisgilde Stratum te be- „trekken, wilde het gilde toch eerst nog wel „weten hoe zijn persoonlijke levensvisie is.

„Al vlug kwam men te weten dat hij van „christelijke huize is en bijzondere waarde „hecht aan het instandhouden van waarde- „volle tradities zoals die bij het gildewezen „aanwezig zijn.

„En daarom bent u nu Ere-Deken van ons „gilde kunnen worden en wij zijn allen daar- „over zeer verheugd,” aldus de Regerend De- ken. Hij ging vervolgens over tot het omhan- gen van het Ere-Dekenschild.

Daarna spraken achtereenvolgens Jhr. Mr. J. J. Smits van Oyen en K. Vermeeren een woord van welkom en felicitatie.

In zijn dankwoord zei de nieuwe Ere-Deken:

Toespraak Mr. J. van der Lee Burgemeester van Eindhoven

bij zijn installatie tot ere-deken Sint-Joris-
gilde Stratum op 26 april 1975, te 15.15 uur
in het schuttersgildencentrum Tongelrese-
straat 58a, Eindhoven

„Het heeft mij grote vreugde verschaft, reeds na zo'n kort verblijf in het Brabantse, te worden gevraagd om als ere-deken toe te treden tot een eerbiedwaardig instituut als het Sint-Jorisgilde.

Hoewel geen Brabander van huis uit, heb ik niettemin, ook vóórdat ik in Eindhoven ben gekomen, vele contacten in het Zuiden gehad en met die zuiderlijke cultuur en cultuurgoederen grondig kennis kunnen maken.

Eén van die cultuurgoederen is het gildewezen, dat niet alleen nog bestaat, doch onuitroeibaar blijkt, ook in onze tijd.

In dat gildewezen nemen de Brabantse gilden, vooral die uit het Kempenland, een heel bijzondere plaats in, vooral omdat zij rond de helft van deze twintigste eeuw een belangrijke opbloei te zien hebben gegeven.

Sommige mensen uit onze tijd weten deze gilden niet goed meer te plaatsen. Zij beschouwen ze als verouderde instituties die in de middeleeuwen maar niet in de twintigste eeuw passen. Zij vinden het gildewezen een anachronisme.

Andere echter hechten er zoveel waarde aan dat zij alles in het werk stellen om de gilden te behouden en ze een volwaardige plaats te geven ook in onze huidige samenleving.

Het is inderdaad zo, dat de gilden in de middeleeuwen de pijlers waren van de maatschappelijke samenleving onder de leiding van de kerkelijke en wereldlijke overheid.

Zij waren tevens geroepen om deze machten te verdedigen. In het kort gezegd: de gilden waren het middeleeuwse verenigingsleven en tegelijk de verdedigers van wat men toen samenvatte als „Auter en Herd”.

De „vele” voorstanders van en ijverars voor het in stand houden van dit gildewezen handelen niet zo maar uit zucht naar het behoud ook van feitelijk overleefde tradities. Zij menen integendeel, dat evenals onze tijd veel verworvenheden bezit die de middeleeuwen niet kenden, evenzo die middeleeuwen veel waardevols bezaten, dat wij dreigen te verliezen en daarom in stand gehouden dient te worden.

Ik geloof dat zij gelijk hebben.

Als wij bezien wat men in vroeger tijden kon presteren dan moeten wij toegeven, dat wij ondanks al onze technische verworvenheden een dimensie missen waarvan het middeleeuwse leven was doortrokken, een dimensie zoals de middeleeuwen die kon mededelen of medegeven aan die indrukwekkende paleizen en aan kathedralen als die van Reims, Chartres, Parijs, Den Bosch, om er maar enkele te noemen en in feite aan al hun levensuitingen, een dimensie van grandeur enerzijds en van diep geloof anderzijds.

Wij kunnen wel naar de maan vliegen en wij kunnen wel wolkenkrabbers bouwen maar vaak kunnen wij niet zoals de middeleeuwer de dingen meegeven wat de homo ludens uit die vervlogen tijden blijkbaar veel sterker karakteriseerde dan ons nuchtere mensen van de twintigste eeuw.

Ik wil hiermede niet een onverdeelde lofrede houden op die middeleeuwen. In veel opzichten stonden zij ver achter bij onze tijd. Wij zouden er niet meer in kunnen leven. Maar zij hadden wel waarden, culturele waarden vooral, waarvan het jammer is dat zij verloren dreigen te gaan in een tijd die soms wel al te koel technisch en te realistisch bepaald lijkt.

Een voorbeeld nog:

Als wij bijvoorbeeld spreken van „met vliegende vaandels en slaande trom”, dan betekent dat, dat er zelfs bij ons iets is blij-

ven hangen van de overweldigende indruk die dit maakte, een indruk die niet te evenaren is.

De verblindende kleuren van de vaandels en het diepe tromgeroffel dat „Gilde le Jeu” is, het is geweldig indrukwekkend en imposant.

Ik heb getracht om bij deze gelegenheid even de kern te raken van de zaak, en u daarmee te tonen, dat ik, zoals u, overtuigd ben van het bestaansrecht van het gildewezen ook in onze tijd.

Het ere-dekenaat van het aloude Sint-Joris-gilde van Stratum, dat u mij vandaag hebt verleend, wil ik dan ook gaarne met overtuiging aanvaarden.

Ik hoop dat ik het nog vele jaren zal mogen bekleden en dat dit ere-dekenaat een morele steun voor uw gilde moge zijn.”

Hierna is een toost uitgebracht en hebben alle aanwezigen de nieuwe Ere-Deken gefeliciteerd.

GILDEJUBILARISSEN

Na de plechtige installatie van de Burgemeester van Eindhoven Mr. J. v. d. Lee als Ere-Deken heeft het Sint-Jorisgilde Stratum 2 gildejubilaren, P. J. Bax 40 jaar gilde-

broeder en J. Bax 25 jaar tamboer, gehuldigd in het bijzijn van de Burgemeester, Gilde-autoriteiten en Overheden van Eindhovenese gilden. J. Bax is door het gilde onderscheiden met het draagschild van het gilde.

Na de huldiging van de jubilerende tamboer kreeg de Burgemeester het woord. Hij richtte zich tot P. J. Bax en memoreerde zijn verdiensten voor het gilde en het gildewezen, waarbij hij aan het slot van zijn toespraak meedeelde dat het H. M. de Koningin had behaagd om de jubilerende gildebroeder te onderscheiden met de zilveren medaille van Oranje-Nassau.

De voorzitter van Kring Kempenland en de districtsraadsheer, de heren K. Vermeeren en Fr. Roijers, reikten de Bondsonderscheiding uit. Aan de jubilaris is vervolgens de Gildeonderscheiding uitgereikt.

Het gilde heeft aan de nieuwe Ere-Deken en de gildejubilaren de vendelgroet gebracht waarna een geanimeerde receptie volgde. 's Avonds zijn de feestelijkheden voortgezet met een Brabantse koffietafel, begeleid met een accordeonmuziekje door een jeugdige muzikant van het Sint-Nicolaasgilde Valkenswaard, met voordracht, dans en muziek tot in de kleine uurtjes.

O. L. VROUWEGILDE ZEELST

Zaterdag 10 mei vierde het gilde zijn patroonsdag en tegelijkertijd huldigde het twee gouden jubilarissen.

Des morgens om 10 uur H. Mis voor levende en overleden gildebroeders. Na de H. Mis werd de jubilarissen Piet v. d. Boomen en

Harrie de Greef een vendel hulde aangeboden. Daarna in optocht naar het gildelokaal, waar een koffietafel alle eer werd aangedaan.

's Middags was er een druk bezochte receptie, waar velen zo wel van binnen als buiten het gilde hen kwamen feliciteren met dit gouden jubileum.

Het was dan ook voor de Burgemeester van Veldhoven Dr. G. Elzen een groot genoegen te kunnen meedelen dat het H. M. de Koningin had behaagd, de heren P. v. d. Boomen en H. de Greef de zilveren medaille, verbonden aan de Orde van Oranje-Nassau te verlenen. Ook de voorzitter van Kring Kempenland, K. Vermeeren, en de Districts-raadsheer H. v. Hoppe waren aanwezig om de jubilarissen te huldigen. Verder werd de dag besloten met een gezellige feestavond.

Sint-Jorisgilde Reusel

In 1600 werd het Sint-Jorisgilde van Reusel heropgericht, nadat in dat jaar de zilveren vogel in de kerk was teruggevonden.

Besloten werd om dit feit met de Pinksterdagen op grootse wijze te herdenken; in de volgende Gildetrom zullen wij U hierover verslag uitbrengen.

Men wilde echter het jubileumjaar op een bijzondere wijze inzetten. Op Sint-Jorisdag trok het gilde traditioneel vanaf het gildehuis ter kerke. Standaardrijder, tamboers, vendeliërs en de vrouwen van de leden waren geheel in nieuwe kostuums gestoken.

Na de plechtige gildemis, opdragen door erelid pastoor Schakenraad, werd de vendelgroet gebracht aan de geestelijke overheid. Op het marktveld werd een koningslinde geplant als herinnering aan het feit dat het

gilde 375 jaar geleden heropgericht werd. Tegenwoordig hierbij waren pastoor Schakenraad, burgemeester van Beek en niet te vergeten kringvoorzitter Karel Vermeeren. Hun namen werden met die van alle leden vastgelegd op een oorkonde.

Nadat de hoofdmans deze oorkonde, die op perkament was geschreven, had voorgelezen, voorzag hij deze van het zegel van het Sint-Jorisgilde. De burgemeester begroef het in een loden koker gestoken perkament onder de koningslinde. In optocht vertrok men toen naar het gemeentehuis, waar eveneens de vendelgroet gebracht werd.

Aan het gemeentebestuur werd bij deze gelegenheid een plaquette van gebakken klei aangeboden, ontworpen en vervaardigd door de Reuselse kunstenaar-pottenbakker Roij-

mans. Zij stelt St. Joris in gevecht met de draak voor.

In zijn dankwoord prees de burgemeester het gilde om zijn vele activiteiten die het steeds weer durfde te ondernemen. Hij beloofde het kunstwerk een waardige plaats te zullen

geven in het gemeentehuis.

In Reusel is men van mening dat men het jubileumjaar hiermede op de juiste wijze heeft ingezet.

De hoofdmans
H. J. W. Horsting

Sint-Jorisgilde Hapert

Op zaterdag 26 april j.l. vierde het gilde zijn jaarlijks teerfeest. Dit feest stond in het teken van het traditionele koningschieten volgens oud gebruik.

Na een spannende strijd schoot gildebroeder F. M. van Rooy zich tot de 39ste koning van het gilde.

Na de installatie van de nieuwe koning dronken de schutters bier met suiker onder de schutsboom, een traditioneel gebruik, dat sedert jaren wederom was ingevoerd en de echte oude geest in het gilde weer deed herleven.

Op de feestavond kwam een afvaardiging van het Hoofdbestuur van Kring Kempenland, m.n. de heren H. van Hoppe en H. Horsting, een tweetal jubilarissen huldigen.

Gildebroeder A. van de Put kreeg een welverdiende medaille opgespeld voor zijn 25-jarig gildebroederschap, terwijl de medaille voor het 40-jarig gildebroederschap van W. Spoomakers aan de hoofdmans werd overgedragen, omdat deze jubilaris wegens ziekte verhinderd was de onderscheiding in ontvangst te nemen. Het gilde kan dus terugzien op een goed geslaagde teerdag.

Sint-Martinusgilde Tongelre

Na veel moeilijkheden is het het gilde gelukt niet ver van het oude schietterrein een nieuw terrein te krijgen waar niet alleen 9 schutsbomen staan maar ook een prachtig gildelokaal. En alles in eigen beheer gebouwd en aangelegd.

Een en ander was dus reden om op 27 april te feesten. Te 12.30 uur werd de feestdag geopend met de onthulling van een afbeelding van St. Martinus, ontworpen en uitgevoerd door een der gildebroeders, en aan de gevel geplaatst.

Alle aanwezigen namen daarna plaats in het gildelokaal om deel te nemen aan de H. Eucharistieviering, opgedragen door pastoor Vogels van de Sint-Martinusparochie.

Hierna ging de Kapitein van het gilde, de heer A. Vereijken, over tot de installatie tot erelid van Dr. Ir. Th. Tromp door het omhangen van een mooi zilveren schild. De Kapitein overhandigde aan Mevrouw Tromp het boek „Het Vendel” van J. Toorians. De vendeliers van het gilde brachten vervolgens een vendelgroet.

Intussen waren in het gildelokaal de tafels

geëd gemaakt voor een voortreffelijke koffiemaaltijd, waaronder het woord werd gevoerd door de Kapitein, de oude Kapitein de heer A. v. Breugel en door de voorzitter van Kring Kempenland, de heer K. Vermeeren. Onder de aanwezigen merkten wij, behalve de reeds genoemden, de voorzitter van de Federatie, Jhr. Mr. J. Smits van Oyen en echtgenote, de Commissarissen van Politie C. Vringer en L. Brant en vele vertegenwoordigers van andere gilden en kringbestuurders.

Het gilde mag op een geslaagde feestdag terugzien.

F. Roijers, raadsheer District Centrum

Gildenmanifestatie in Waalre

Bij gelegenheid van de vijftigjarige samenvoeging van Aalst en Waalre is in 1973 een geslaagde manifestatie van de drie plaatselijke gilden gehouden: St. Antonius & St. Catharina van Aalst, St. Willibrordus en St. Martinus van Waalre. Om de groeiende stroom allochtonen weer eens met deze corporaties in kennis te brengen is dit optreden zondag 20 april 1975 herhaald, ditmaal beginnend in Waalre en uitmondend in Aalst.

In de Sint-Willibrorduskerk die stampvol gelopen was konden de drie gilden weliswaar niet meer hun triomfale intocht houden sinds banken het middenpad zijn gaan vullen doch hun vendeliërs en tamboers bezetten, opgesteld achter de zetels der drie koningen, in volle fleur het priesterkoor en brachten de eerbewijzen tijdens de consecratie. Hoofdman Vaessen van St. Martinus dirigeerde het alles waardig. Het gem. koor De Nachtegaal voerde de meerstemmige Sankt-Martinusmesse van Kircher uit en na de Mis het „Domine, salvam fac” van Giessen. De vaandels, die tijdens het „Vidi aquam” gezegend waren, negen na de plechtigheid buiten voor het kerkelijk gezag, waartoe kap. Janssen met het processiekruis en de misdienaars naar de ingang gekomen was.

Op de Markt volgde bij stralende zon en overgrote belangstelling een gezamenlijke vendeldemonstratie en via het bejaarden-centrum trok de stoet, deze keer voorafgegaan door Harmonie Juliana, naar het raadhuis voor de eed van trouw aan het burgerlijk gezag. Op de raadzaal bood burgemeester Osse de erewijn aan en uitte de voorzitter van de Kring Kempenland, de heer Karel Vermeeren, zijn voldoening over de verlevendiging van Waalre's gildewezen. Na een door het gemeentebestuur aangeboden koffietafel in het stationskoffiehuis ging het met de Waalrese rijvereniging en de Aalster harmonie De Volharding naar de nieuwe villawijk de Voldijn, alwaar de Nutsschool gastvrijheid bood: voor de tentoonstelling binnen en voor de verdere manifestatie en een braderie. Hoofdman v. Lierop van St. Willibrordus gaf, nadat de harmonie met de majorettes de show gestolen had, een korte verklaring van de betekenis der gilden die door vele honderden werd aangehoord. Mr.

Osse opende met een hartelijk welkom de manifestatie die als gebruikelijk bestond uit de massale opmars, demonstraties van groeps- en acrobatisch vendelen, het verklaarde vendelgebed en St. Martinus met de bedelaar. Opvallend waren de vorderingen van de jeugdvendeliërs, speciaal die van St. Willibrordus.

Verkenner, KPJ-groepen (reidansen), uitvoering van oude ambachten, boden verdere afwisseling en oogstten grote bijval. De belangstelling voor de gilde-attributen en -documentatie op de tentoonstelling was enorm.

S.Z.

Eerste kringkruisboogschietwedstrijd 1975

Op zondag 13 april kwamen 86 kruisboogschutters naar Gestel om daar bij stralend weer te komen strijden om de nodige punten en persoonlijke prijzen. Het organiserende gilde „St. Joris Gestel” had voor de nodige frisdranken en aperitiefjes gezorgd zodat eenieder aan zijn trekken kon komen.

Voor het wisselschild behaalde het Sint-Jorisgilde Gestel 20 punten, het O. L. Vrouwegilde Zeelst en Sint-Jorisgilde Reusel 19 punten, terwijl voor het Korps het O. L. vrouwegilde Zeelst en Sint-Jorisgilde Reusel de koplopers werden met 19 punten, gevolgd door het Sint-Jorisgilde Gestel met 17 punten.

Bij de persoonlijke prijzen behaalde P. v. d. Putten (Sint-Jorisgilde Gestel) de 1ste, F. Louwers (O. L. Vrouwegilde Zeelst) de 2de en F. Beelen (St. Joris Gestel) 3de prijs, terwijl nog 37 andere schutters in de prijzen vielen.

De schutters en het organiserend gilde mogen met voldoening terugzien op deze in broederlijke sfeer gehouden schietwedstrijd.

E.R.

In memoriam Willem van der Aalst

De dood staat voor niets, hij velt de sterkste.

Wie had gedacht, dat het zo gauw met onze Willem zou zijn afgelopen. Enkele weken geleden vertelde hij me nog, hoe hij in de laatst gehouden Eerselse Carnavals-optocht de eerste prijs had behaald, maar hij voegde er toen onmiddellijk aan toe: „Toen ik thuis kwamp, waar ik zó muug, dat ik

nie mîr kos." Van dat moment af is hij gaan sukkelen. Wat hij had? De koorts wou niet wijken. Toen is hij voor onderzoek naar het ziekenhuis in Eindhoven gegaan. „Ze hebben me er in een auto gebracht, ze halen mij er in een kistje uit," dat heeft ie toe gezegd. Na enkele weken heeft men hem wijselijk naar huis laten gaan om daar te sterven. Gelukkig heeft hij aan zijn ziekbed veel bezoek gehad. Hij voelde en wist, wie met hem meeleefde. Dat heeft hem ongetwijfeld goed gedaan.

Hij was op en top een gildeman, die het goed met het gildewezen in Brabant meende. Hij kwam steeds op voor de eenvoudige gilden, die goed van opbouw waren. Daar heeft hij steeds voor gevochten. „'t Waar ginne kaoje mens, maar 't waar ginne hendige", zei een oude gildebroeder tegen mij. Zó was het. Zijn mond vond niet altijd de juiste woorden om te zeggen wat zijn hart bedoelde; daarom stond men wel eens heftig

tegenover elkaar. Toch werd hij erg gewaardeerd, omdat niets voor hem te veel was als het de gilden betrof. Hij stond voor iedereen klaar, ook voor elk gilde. Daarom zal hij in dankbare herinnering blijven voortleven bij hen die hem gekend hebben, en als een legendarische figuur bij de generatie die na ons komen zal.

De honderd gulden als eerste aanbetalen voor de Rome-reis der gilden heeft hij niet meer behoeven te storten, God had voor hem reeds een reis geboekt naar het Hemels Jerusalem, want daar zou deze Meimaand nog Moeder Maria, de patrones van zijn gilde, hem met open armen tegemoet treden.

Dat is hem van harte gegund. Dat is ook de troost voor allen, die hij hier heeft achtergelaten.

Karel Vermeeren
Kringvoorzitter

Nieuws uit Maasland

VUGHT. Bij het gilde **St. Catharina** is grote vreugde, maar ook in de hele kring Maasland en zelfs in de Federatie, want op de vooravond van koninginndag 1975 is onze Ere-Hoofdman, en Ere-Deken van de Federatie de heer Jan van de Mortel koninklijk onderscheiden met het Ridderschap in de Orde van Oranje Nassau. Jan zag hiermede al zijn zorgen, liefde en toewijding beloond voor het hele gildewezen, want uiteindelijk is door zijn toedoen het gildewezen uitgegroeid en belicht, aldus de woorden van de burgemeester van Vught, die de heuglijke mededeling kwam doen en onder zeer toepasselijke woorden de ridderorde opspelde ten huize van de Heer en Mevr. van de Mortel in het bijzijn van zijn familie. Naast het gildewezen, dat eigenlijk zijn beroep is, is zijn hobby de filatelie, maar dat alleen is nog niet voldoende om het werk van Jan van de Mortel te kennen. Hij zette zich bijzonder in voor de sport (gymnastiek en atletiek), het Rode Kruis, de geschiedenis van Den Bosch en Vught, de Illustre Broederschap van Onze Lieve Vrouw te Den Bosch, en wat nog meer. Een veelzijdig man is hier geëerd geworden. Het Gildewezen en... elke Gildebroeder is trots op deze man! Op de vergadering van de Federatie van schuttersgilden te Eindhoven op zaterdag 17 mei is Jan van de Mortel hartelijk ontvangen en in de bloemetjes gezet.

Het was dan ook Jhr. Smits van Oyen, voorzitter van de Federatie, die hem hartelijk toesprak. De heer van de Mortel werd eerder geëerd door de toekenning van de Zil-

veren Anjer door Prins Bernhard, maar nu hij „Ridder" is geworden, is hij door C.R.M. beloond voor zijn overtuigend werken voor de Gilden. Hij gaf de aanzet om alles in het

gildewezen te gaan bestuderen, te gaan ordenen in de vorm van de oprichting van

commissies voor trommen, vendelen, standaardrijden e.d., zo zei de voorzitter.

Namens Kring Kempenland sprak de heer K. Vermeeren en zei dat Jan v. d. Mortel steeds als apostel voor het gilde optrad en doorduwde in de goede richting van traditie in de gilden. De heer Van Erven deed dat namens Kring Oirschot. Deze feliciterede hem en duidde op de heel eenvoudige antwoorden en oplossingen die de heer v. d. Mortel gaf als er iets in de gilden moest worden gedaan. Dit was kenmerkend voor hem. Baron Weichs de Wenne van Kring Cuijk zei, dat Jan v. d. Mortel steeds de basis heeft gelegd voor het goede gildewezen. De heer Niessen deed dat namens kring Peelland en schetste de prettige band met Van de Mortel en de kringen onderling.

Namens Maaslands Kring sprak de heer Jan Toorians. Op de avond van de huldiging was immers het voltallige Kringbestuur aanwezig ten huize van de heer Van de Mortel om hem de felicitaties aan te bieden. Maar nu in de Federatie-vergadering paste het Jan hartelijk te danken voor zijn werk voor Kring Maasland.

Eerder had de kring zijn Voorzitter reeds gehuldigd met een mooi schild als ere-hoofdman van Kring Maasland, nadat hem Dr. Luijkx was opgevolgd als hoofdman. Hier was het op zijn plaats de heer v. d. Mortel te danken voor zijn werk namens de eenvoudige gildebroeders van Kring Maasland.

Hierna dankte de heer Van de Mortel alle sprekers en vroeg speciaal zijn werk voort te zetten, want wat de mensen hier (in de vergadering en Federatie) doen is bewonderingswaardig. Hij sprak nog over de oprichting van de Federatie. De hartelijke woorden van de Maasland-afgevaardigde kaatste hij terug opdat zijn kring de juiste gildegedachte zal blijven uitdragen.

BERLICUM. Toon en Tina van Uden werden op 19 febr. gehuldigd door het gilde omdat zij 50 jaar getrouwd waren. Het gilde **St. Joris** ging met de kleinkinderen voorop naar de kerk om het gouden echtpaar te begeleiden. Toon is 55 jaar lid van het gilde en heeft heel veel hiervoor gedaan. In 1965 en in 1970 werd hij hiervoor onderscheiden.

Na de Mis een vendelgroet voor het gouden paar.

Weer een gildedoop had **St. Joris**. De zoon van de kastelein dhr. Nouwens werd door het gilde begeleid om gedoopt te worden.

Dit is zowat een traditie geworden in Berlicum. De doop werd verricht door pastoor Hoek. Een feit dat geschiedenis maakt voor later werd dus in Berlicum heden weer geschreven.

NULAND. Bij het gilde **St. Antonius** van Nuland werd afscheid genomen van gildebroeder Marinus Hanegraaf op 4 april. Een

groot aantal gildebroeders vergezelde hem op zijn laatste tocht. Hierbij waren er veel van de z.g. Kleine Kring van De Hoge Schuts. Hanegraaf was plm. 20 jaar lang vendelier geweest; hij werd 69 jaar. Op het kerkhof vendelden de vendeliers de laatste groet. Hij ruste in vrede.

Jacobus Hanegraaf werd gehuldigd als 25-jarig lid van dit gilde. Hoofdman v. d. Schoot preeste deze trouwe gildebroeder. Burgemeester Van Oerle overhandigde Hanegraaf een zilveren schild. Vendelier Clement bracht aan het echtpaar Hanegraaf een vendelgroet namens het gilde.

Het gilde heeft voor alle belangstellenden de film vertoond, die gemaakt is bij het kringfeest van 19 mei 1974.

Den Bosch. Even willen we nog herinneren aan het artikel **HET GILDEZILVER** in Nr. 33 van De Gildetrom 1965 e.v. waar gesproken werd over de waarde en keuring van het zilver door Jan Toorians, dat is samengesteld met medewerking van de heer J. L. Vetkamp. De heer Vetkamp is ook ridder in de Orde van Oranje Nassau geworden op 29 april.

We mogen zeer zeker dit doen omdat hij hoofdessaieur is van de Waarborg van platina-, goud- en zilverwerken van 's Rijks Belastingen van het kantoor Den Bosch.

Veel zilver van onze zilversmeden ten behoeve van de gilden is door zijn handen gegaan. De heer Vetkamp is dan ook een zeer groot bewonderaar van het Brabantse gildewezen. Hij is 23 jaar werkzaam in Den Bosch.

VUGHT. De beide gilden **St. Catharina** en **St. Barbara en Sebastiaan** hebben deelgenomen aan de enthousiaste viering van hun Koninginnedag. Voor de Burgemeester en de nieuw geridderde heer Van de Mortel werd de vendelgroet van beide gilden gebracht. Jan droeg natuurlijk de nieuwe koningsstaf, die bij het 500-jarig bestaan van zijn gilde was overhandigd.

Op 10 mei had **St. Barbara** haar statiedag, welke begon met het uithalen van de koning; om 8.30 uur werd de Gildemis opgedragen, waarna ontbijt en wedstrijden in schieten om de schutterskampioen-1975. Op de avond had de verpachting plaats van vaandel en trom en de installatie van Dekenin Mej. Marijke v. d. Pol en de nieuw gekozen gildebroeders.

ELSHOUT. Bij de **Onze Lieve Vrouwe Schuts** mag zich voor een jaar koning noemen de gildebroeder T. Klerkx Jzn., want hij was het die op de statiedag in april j.l. met het 99ste schot de koningsvogel naar beneden haalde. De dag werd begonnen met een Gildemis door Gildeheer, pastoor van Osch, opgedragen. Burgemeester en be-

schermheer Mr. Stieger loste het eerste schot, terwijl pastoor van Osch de tweede kans kreeg. Nadat de nieuwe koning bekend was, trok men naar De Gekroonde Hoed om het koningsbier de ronde te laten doen.

Dank zij de bijzondere ijver van de gildezusters kan het gilde op de kringdag in mei in nieuwe kostumering uitkomen.

De bekende dracht van de ribfluwelen kniebroek, de katoenen buis met andrieskruis en baret met een veer blijft gehandhaafd. De ouderwetse kleding van de gildebroeders blijft ook nu nog de boerenkleding, bestaande uit de streepjesbroek, de zwarte jas, befje en boerenpejte. Landelijk, eenvoudig, maar mooi.

NIEUWKUIJK. Het gilde van **St. Joris** van Nieuwkuik en Onsenoort trok op de statiedag in april geheel in het nieuw door het dorp. Twee maanden lang hadden de gildesvrouwen hieraan gewerkt en het resultaat is bijzonder mooi. We zullen het op de Kringdag van Maasland zeker zien. De dag begon met een H. Mis, opgedragen door pastoor Van Mill. Hem en de burgemeester, Mr. Schweitzer, werd de vendelgroet gebracht na de Mis. De burgemeester, die beschermheer is, roemde op de vergadering de goede verstandhouding in dit gilde. Tijdens de vergadering werd met witte en bruine bonen gestemd om de toelating van 4 nieuwe gildebroeders. De heer Van Kuijk dankte bijzonder de naaisters en bood een bloemboekje en couvert aan elk van hen aan.

LOONOPZAND. In het vorige nummer van De Gildetrom hebben we melding gemaakt van het nieuwe handboogschietterrein van het gilde **St. Ambrosius**. Op koninginnedag, 30 april, is dit op een zeer intieme wijze geopend; de hele plaatselijke bevolking heeft kunnen getuigen, dat het gilde zeer actief is.

Het werd na de kinderoptocht door de hoofdman, de heer Verhulst, geopend door onthulling van de naam: „In de Beijenthuijnen”.

Hierbij werd heel veel dank gebracht aan de gildebroeders en hun vrienden die het gebouw hebben opgetrokken en de tuinen hebben aangelegd. Er is werkelijk iets prachtigs tot stand gebracht.

Na de opening loste de hoofdman het eerste schot op de schietbaan voor de wedstrijden. De voorzitter van de schutterij, dhr. A. v. d. Aa, overhandigde hem het eerste tegeltje van „het Gildeschot 1975” dat is gemaakt voor deze opening. Door het publiek is met hand- en kruisboog op doel geschoten, ter kennismaking met dit gilde. In het gebouw werd een tentoonstelling gehouden van gilden en bijenattributen van St. Ambrosius, terwijl velen - gildesvrienden en inwoners van het dorp - de gelegenheid kregen zich over het gildewezen te laten informeren. De belangstelling was zéér groot.

32

In het najaar zullen de mensen van dit gilde het terrein officieel openen en dan met een klein gildegebeuren, waarbij een ontmoeting van gildebroeders is gepland.

Sint-Ambrosiusgilde, proficiat met zo'n terrein en gebouw!

HERPT. Sint-Catharinagilde heeft succesvol deelgenomen aan het 2de Langstraat-schuttersconcours in Kaatsheuvel. C. J. de Kort werd tweemaal eerste en eenmaal derde.

Zelf heeft dit gilde een schietconcours gehouden in mei. Hieraan hebben schutters deelgenomen van gilden uit Udenhout, Kaatsheuvel, Geldrop, Loonopzand, Someren en Berkel. Dit was een geslaagd feest.

Op de Kringdag te Elshout zal dit gilde met nieuwe sjerpen verschijnen. Weer een winstpunt!

DRUNEN. Sint-Hubertusgilde heeft een vendelgroet gebracht aan verpleegden en personeel van het verpleegtehuis Oosterhof te Den Bosch.

NIEUWE HOOFDMAN IN KRING MAASLAND, Dr. G. LUIJKX.

Ere-Hoofdman J. van de Mortel

MAASLAND. Op zaterdag 22 maart hield Kring Maasland een voorjaarsledenvergadering welke nog werd geopend door de voorzitter de heer Jan v. d. Mortel. In zijn openingswoord zette hij uiteen dat hij voornemens was zijn functie als voorzitter (Hoofdman) van de kring neer te leggen.

Hij deed dit zeer node, maar zijn gezondheid liet niet toe deze functie te blijven vervullen. Met weemoed had hij dit gedaan, maar hij hoopte dat zijn vervanger zijn voetsporen zou volgen.

Daar geen tegenkandidaten waren gekomen bleek Dr. Luijkx, die was voorgedragen door het bestuur, bereid de functie als Hoofdman van Kring Maasland te aanvaarden.

Bij de aanvaarding van de functie zei Dr. Luijkx, dat hij steeds in overleg met het

bestuur zal handelen en de beleidslijnen volgen van zijn voorganger; alleen zal dan het accent soms wat verlegd worden, alhoewel het in grote lijnen ongewijzigd blijft. Hij vraagt alle steun van de vergadering.

Steeds waren de bijeenkomsten zeer vriendelijk. Dat zal zo zeker moeten blijven. Dr. Luijckx dankt allen voor zijn benoeming en hij zegt dat hij alles van de kring zal maken wat men er van verwacht: een goede, eerlijke, vriendelijke en eenvoudige kring, waarin de gildegedachte hoogtij zal vieren. Dr. G. Luijckx is hoofdman van het gilde St. Barbara uit Dinther.

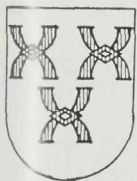
Tegelijk werd aan de heer Van de Mortel het Ere-Hoofdmanschap van Kring Maasland verleend voor het leven. Dit werd dankbaar aanvaard en de heer Van de Mortel had er geen woorden voor hoe te danken voor

deze zaak. Kennelijk ontdaan sprak hij „zijn gildebroeders” toe: „het moge jullie goed gaan, want het is een voorrecht gildebroeder te mogen zijn”.

Op 25 mei zal tegelijk met de ontvangst van de koningen en hoofdlieden op het gemeentehuis te Drunen bij gelegenheid van de viering van het 675-jarig bestaan van het Gilde van Onze Lieve Vrouw van ELS-HOUT, een receptie worden gehouden om het 40-jarig bestaan van Kring Maasland te herdenken. Burgemeester Stieger heeft dit prachtig weten te combineren, waarvoor onze hartelijke dank.

Loonopzand, 15 mei 1975

Jan Toorians secr. Maasland

Nieuws uit Peelland

Kringdag Vlierden op Hemelvaartsdag 8 mei 1975

Fraai weer begunstigde het welslagen van het gildefeest.

Weensdagavond gingen de drie Deurnese gilden St. Joris, St. Antonius en St. Hubertus Liessel het jubilerende gilde St. Willibrord vooraf voor een feestelijke rondgang door het dorp.

Om acht uur verwelkomde de voorzitter van het organisatie-comité Wim van Doorne de gilden uit Deurne en de reeds vele aanwezige familieleden der jubilarissen.

De kringvoorzitter A. Niessen werd daarna het woord gegeven om namens de leden de jubilarissen te feliciteren. Hoofdman W. Meulendijks, Vendelier R. Thyssen en Vaandel-draager Th. Fransen vierden vandaag hun zilveren feest als gildebroeders van het Sint-Willibrordusgilde. Ook wordt vandaag, aldus de Kringvoorzitter, herdacht het 750-jarig bestaan van dit gilde (al is het nu pas 748 jaar). Hoe men aan deze datum komt, is de Kringvoorzitter niet bekend, maar in 1927 vierde men het 700-jarig bestaan. De hoofdzak om dit feest te vieren is toch echter wel het jubileum van deze drie werkers van het eerste uur, die 25 jaar geleden met enkelen de koppen bij elkaar staken om het gilde weer een nieuwe impuls te geven.

Dit slaagde meteen, ofschoon later het gilde steeds zijn ups en downs gekend heeft.

De kringvoorzitter deed een beroep op de gildeleden, om Hoofdman W. Meulendijks

hun steun te geven, want wegens zijn vertrek naar Stiphout wil hij zijn hoofdmanschap erbij neerleggen als hij maar een opvolger heeft.

Twee leden van het gilde boden dan aan de hoofdman een zilveren Sint-Willibrorddraagspeld aan en aan de beide andere jubilarissen een tinnen bord, ook met St. Willibrord. De heer Rud Raijmakers, lid van het Helmondse Colveniersgilde, bood namens de Stichting Beelsfundatie, de beschermvrouwe van het Sint-Willibrordusgilde, een prachtig zilveren schild aan met de afbeelding van O. L. Vrouw van Binderen.

Jan Andriessen bood namens de Fa. een fraai hoofdmansschild aan de jubilerende Hoofdman aan.

Het volledige Kringbestuur en de Deurnese gilden boden daarna hun felicitatie aan, welke werd afgesloten door de Fanfare Wilhelmmina uit Vlierden met een klinkende serenade.

Hoofdman W. Meulendijks sprak tot slot namens de drie jubilarissen zijn dankwoord uit. Zondagmorgen klonken al vroeg de feestelijke klanken van de parochiekerk over de huizen, toen het gilde zich opstelde om pastoor van Hout aan de pastorie te gaan afhalen. Met groot ceremonieel werd de H. Mis opgedragen in gildesfeer en de pastoor betrok in zijn predikatie de jubilarissen, maar ook de periode, hoe het zou zijn geweest

toen ruim zeven eeuwen geleden het gilde werd opgericht.

Na de H. Mis werd buiten de eed van trouw aan het geestelijk gezag hernieuwd, dat de pastoor afnam in bijna historische dracht, in toog, sjerp en steek, wat door de gildebroeders hogelijk werd gewaardeerd.

Na de koffietafel in zaal Thyssen, welke prima verzorgd was, werden hier om twaalf uur door het Gemeentebestuur Deurne de Koningen en Hoofdlieden ontvangen door de Vlierdense wethouder W. v. Deursen. Om twee uur trok de gilstoet door het dorp onder zeer grote belangstelling van de bevolking. Na het defile voor de gasten op de eretribune werd „incomste” gehouden en onder het spelen van het Wilhelmus werd de eed van trouw hernieuwd aan het wereldlijk gezag.

Wethouder van Deursen verwelkomde de gilden en Kringvoorzitter A. Niessen opende de gildefeesten door eerst te herdenken de overleden gildebroeders en de overleden

Staande Deken van het Sint-Catharinagilde Helmond Cees Grootjen, die vrijdagmorgen begraven zal worden. Daarom was St. Catharina ook niet op de Kringdag aanwezig.

De Kringkoning werd J. L. Rovers van het Willibrordusgilde Bakel.

Om zes uur kon de prijsuitreiking plaatshebben. Wethouder van Deursen reikte de prijzen uit.

Tot slot sprak de Kringvoorzitter zijn dank uit aan het organiserende gilde voor de prima verzorging van deze dag en dankte in het bijzonder de organisatoren van deze dag, de niet-gildebroeders W. v. Doorne, Th. Timmermans en P. Aldenzoc en de wegens ziekte afwezig zijnde waarnemende Secretaris en lid van het Sint-Willibrordusgilde, F. Fransen. Want door hun zorg is dit feest geslaagd.

Verder dankte de Kringvoorzitter de organisator van de tentoonstelling, de heer J. Coppens, voor zijn perfecte verzorging en toezicht.

Het jubilerende Sint-Willibrordusgilde passeert de tribune op het feestterrein

(Foto persbureau Pierre van de Meulenhof)

Staande Deken Cees Grootjen van het Sint-Catharinagilde overleden

Op zaterdag 3 mei werd aan de Oude Deken van het Sint-Catharinagilde, die als Kringvoorzitter bij het jubilerende gilde St. Joris Deurne was om de robijnen jubilaris H. Lin-

ders te feliciteren, telefonisch meegedeeld dat zojuist de Staande Deken van het gilde, Cees Grootjen, na een kort ziekbed op 87-jarige leeftijd was overleden.

De 84-jarige Staande Deken van het Sint-Catharinagilde, Cees Grootjen, schoot zich in 1972 non tot Koning van het gilde. De Oude Deken heeft hem zo juist het zilver omgehangen; hij zelf rookte dapper de versierde pijp. Zijn pleegkind Irene Banko draagt de Koningsvogel.

(Foto J. Findhammer, Helmond)

Met hem is een markante gildebroeder heengegaan; ruim 60 jaar was deze Kampenaar van geboorte lid van het Sint-Catharinagilde te Helmond. Menigmaal was hij koning van het gilde, zelfs nog op zijn 84ste jaar. Toen hij zijn Oude-Dekenschap overdroeg aan de huidige Oude Deken Alphons Niessen werd hij door zijn gildebroeders benoemd tot Ere-Deken. Hij vierde zijn 40-45-50-55- en 60-jarig gildebroederschap, wat de gildebroeders wel eens deed verzuchten: Cees, nu weten we echt niet meer wat we nog moeten aanbieden. Maar steeds was er iets om hem te eren, aan wie het gilde zoveel te danken heeft. Want hij was het die in de oorlogsjaren aan de huidige burgemeester van Uden G. Schampers en de huidige Oude Deken Fons Niessen vertelde dat het gilde alles kwijt was, maar toen zij na de bevrijding bij hem terugkwamen liet hij hen de ongeschonden zilverschat en vaandels van het gilde zien.

„Toen vertrouwde ik het niet”, was zijn opmerking, „als ge het meende zalde wel terugkomen na de bevrijding”. En in mei 1950 was hij het, die met Hannes van Duynhoven en van Dijk trots op de markt stond om de herleving van het gilde te vieren. Van de zeven nieuwe leden van toen zijn het alleen nog de Oude Deken Fons Niessen en Oud-Koning Martien van Santvoord die nu nog als gildebroeder aanwezig zijn.

Het Sint-Catharinagilde nam niet deel aan de kringdag te Vlierden, maar was op vrijdag 9 mei in groten getale aanwezig om Cees te begeleiden naar zijn laatste rustplaats.

Ook de Helmondse gilden, het Colveniersgilde, het Sint-Anthoniusgilde Stiphout en het Sint-Anthoniusgilde Mierlo-Hout waren met een deputatie in uniform aanwezig; daarnaast hadden vele gilden uit de kring een deputatie gezonden of door een schrijven hun medeleven betuigd.

Vanaf de Ameideflat begeleidde het gilde zijn dierbare gildebroeder, voorafgegaan door een standaardruiter met omfloerst paard, naar de Sint-Lambertuskerk, nadat het vaandel, gildezilver en het kussen met onderscheidingen van H. M. de Koningin, het gilde en de kring op de kist waren gelegd. De gildebroeders droegen hun Staande Deken de kerk binnen, waar pastoor Paanakker de H. Mis opdroeg en in zijn toespraak de overleden gildebroeder herdacht. Onder zeer grote belangstelling ging men naar het kerkhof in de Molenstraat, waar pastoor Paanakker de absoute verrichtte. Dan herdacht de Oude Deken Fons Niessen de overleden gildebroeder, door hem te danken voor zijn vele werk en de steun aan het gilde betoond.

Hij condoleerde de familie en het pleegkind Irene Banko. Daarna bracht vendelier Max

Niessen de vendelgroet, plaatsten de gildebroeders Cees in zijn laatste rustplaats en werd hem nog eenmaal met het vaandel de groet gebracht.

ECHT GEBEURD

In 1972 was in Gemert het Landjuweel geweest en in de kleine uurtjes ging men langzaam aan op huis aan. De Vendelier Pieter Pennings, van het Sint-Hubertusgilde Liessel, maar voordien Vendelier bij het Sint-Antoniusgilde te Gemert, nu Ouderling, was zijn vendel vergeten bij Hotel de Keizer, maar ook daar waren ze nog op, dus geen nood, vlug het Vendel gehaald. Hij zag daar de tafels staan met glaswerk, want zondagmorgen zou daar de Ere-wijn geschonken worden. Hij zwaaide het vaandel enkele malen over het glaswerk zonder een glas te raken.

EN HET WAS VIER UUR IN DE MORGEN.

De Brabantse gilden in de laatste honderd jaar.

Het is dikwijls gemakkelijker gegevens te vinden over onze gilden van eeuwen her dan over de gilden uit de laatste eeuw. Dank zij het Gemeente-archief te Helmond was ik in de gelegenheid de kranten vanaf hun oprichtingsdag april 1881 na te lezen en hieruit notities te maken. Het zijn dikwijls maar zeer korte berichtjes maar die lichten toch een sluis op uit de voorbijgaande jaren en tonen aan dat de gilden toen actief waren, want anders was het niet in de krant gekomen.

Gaat het veelal over het Helmondse gilde St. Catharina of gilden uit Peelland, het blijkt dat ook uit de overige Kringen menigmaal een bericht werd opgenomen.

Aan de hand van die fotokopieën zal ik trachten een bloemlezing samen te stellen

1881 De werkende honoraire leden van het Sint-Catharinagilde houden een schietwedstrijd; zelfs werd Prijsvogelschieten gehouden op 26 juni en bestonden de prijzen uit „een zilveren Cylinder Horlogie, een prachtig schilderij voorstellende een schuttersfeest en een schuttersmaaltijd”.

1882 Er werd geschoten om een wekker, portemonnee en een pijp en er werd zelfs een ingezonden stuk geplaatst, dat de broeders van St. Catharina in hun 500-jarig bestaan nog nooit bezeten hadden dat zij zo goed konden schieten.

1883 Toen werd vermeld dat zij gingen koningschieten op de laatste zondag in mei, wat nu ook nog steeds gebeurt en dat zij in september vanwege het 450-jarig bestaan een gildefeest zouden geven. In het verslag vinden wij vermeld dat St. Hubertus Tongerlo een gouden medaille won; St. Jan Oosterhout won een tweede prijs maar kreeg ook de prijs voor het verstkommende gilde.

1884 In het nabij gelegen Beek en Donk werd een gildefeest gehouden waaraan 15 gezelschappen deelnamen. St. Catrien Helmond won een gouden medaille. Het Sint-Jorisgilde Asten heeft een grasverpachting en de Mierlose gilden zijn bij de kerkwijding op het Hout.

1885 St. Sebastiaan Eindhoven had een gouden jubilaris de heer P. v. d. Heuvel. Volgens de in hun bezit zijnde papieren bestaat het gilde al 250 jaren en gaf het jaarlijks bij het koningschieten een driedaags feest. Het ledental is nu zeer gering maar er zijn weer enkele broeders bijgekomen. In dat zelfde jaar gaf St. Antonius Mierlohout een schietwedstrijd en hieruit blijkt ook dat in die tijd vele gilden de naam van Scherpschuttersgezelschap aannamen. Prijzen wonnen St. Hubertus Tongerlo en St. Hubertus Gerwen. St. Sebastiaan Eindhoven nam ook deel aan de herdenking van de 10-daagse veldtocht.

1886 In Heeze schoten de gilden St. Agatha en St. Joris om zes koperen mar-mieten en zes koffiepotten, waarbij ook de Freules, de Baronessen Tuyl van Serooskerken, zulke prijzen aanboden.

In Helmond brachten de gildebroeders van St. Catrien hun tamboer Jan van Os ten grave, die 53 jaar tamboer was geweest. Hij werd per lijkwagen naar het kerkhof gebracht en de gildebroeders droegen hem ten grave.

A. Niessen (wordt vervolgd)

~~~~~  
Wegens plaatsgebrek komen de Peelturikes in de volgende Gildetrom.  
~~~~~